herpy

GEKONY

Rough-snouted giant gecko

Rhacodactylus trachyrhynchus

Rhacodactylus trachyrhynchus to rzadki, nocny gatunek nadrzewny z Nowej Kaledonii, z szorstkimi łuskami na pysku i niezwykłą cechą: rodzi żywe młode, co w obrębie rodzaju łączy go tylko z jednym bliskim krewniakiem. Gatunek jest narażony na wyginięcie w naturze i rzadko spotykany w terrariach, a ten poradnik opiera się częściowo na doświadczeniach z najbliższymi krewniakami.

Rodzina: Diplodactylidae

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**30-38 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**15-20 lat**
Aktywność	**W nocy**
Tryb życia	**Nadrzewny**
Środowisko	**Suchy las i las deszczowy**
Trudność	**Doświadczony**

HODOWLA

Min. terrarium	**60 × 45 × 90 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**22-27 °C**
Temperatura w nocy	**18-22 °C**
Wilgotność	**50-80%**
UVB	**Opcjonalne**
Pokarm	**Owady, owoce i gotowa karma**
Utrzymanie	**Pojedynczo, w parach lub jeden samiec z kilkoma samicami**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Żyworodny**
Wielkość miotu	**1-2 młodych**
Zniesienia w roku	**1**
Ciąża	**150-240 dni**

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Niewymieniony**
Załącznik unijny	**Niewymieniony**
IUCN	**Narażony (VU)**

O gatunku

Rhacodactylus trachyrhynchus łatwo rozpoznać po dużych, szorstkich łuskach pokrywających pysk. Ciało jest długie i masywne, palce umiarkowanie szerokie, a długi ogon potrafi chwytać gałęzie jak piąta kończyna. Ubarwienie to mozaika szarozielonych, białych i brązowych plam w zmiennych odcieniach, która zaciera zarys zwierzęcia na tle porostów i kory. Oczy mają pionową źrenicę i są pozbawione powiek.

Gatunek został opisany przez portugalskiego zoologa Bocage'a w 1873 roku. Ciało osiąga do 19 cm bez ogona, a ogon jest mniej więcej tej samej długości. Całkowita długość wynosi zatem około 30-38 cm. Masa ciała nie jest znana.

Najbardziej charakterystyczny jest sposób rozmnażania. Niemal wszystkie inne gekony składają jaja, ale ten gatunek jest jajożyworodny: młode rozwijają się w ciele matki i rodzą się żywe. Poza Nową Zelandią jest to wśród gekonów niemal nieznane, a w obrębie rodzaju cechę tę dzieli on z blisko spokrewnionym *Rhacodactylus trachycephalus*, który dawniej był uznawany za podgatunek. Żyworodność oznacza mniej młodych rocznie niż u jajorodnych gatunków z tego rodzaju, co częściowo tłumaczy, dlaczego gatunek jest narażony na wyginięcie.

W terrariach jest rzadkością, a jego hodowla jest słabo poznana. Najlepiej nadaje się więc dla hodowcy, który miał już do czynienia z większymi gatunkami *Rhacodactylus* i jest gotów prowadzić własne obserwacje.

Występowanie i środowisko

Rhacodactylus trachyrhynchus występuje wyłącznie w Nowej Kaledonii na południowo-zachodnim Pacyfiku. Pewne stwierdzenia pochodzą tylko z głównej wyspy Grande Terre, gdzie gatunek znany jest z nielicznych, rozproszonych stanowisk w części środkowej i południowej, m.in. Mont Aoupinié, Cui koło Canali, Mont Gouemba i Goro na południowo-wschodnim wybrzeżu oraz półwyspu Pindaï na wybrzeżu zachodnim. Na Pindaï jest to najpospolitszy z dużych gekonów. Istnieją też doniesienia z Île des Pins, ale mogą one pochodzić z czasów, zanim *R. trachycephalus* został wyodrębniony jako osobny gatunek.

Zasięg jest niewielki i rozczłonkowany. Szacuje się, że gatunek występuje na obszarze ok. 6 300 km², ale zasiedla z niego jedynie około 44 km², podzielonych między kilka izolowanych populacji. Wszystkie 13 odnotowanych stwierdzeń pochodzi z Nowej Kaledonii, z przedziału ok. 20-23 stopni szerokości geograficznej południowej.

> **Naturalny zasięg:** Nowa Kaledonia.

ŚRODOWISKO

Rhacodactylus trachyrhynchus jest specjalistą leśnym. W większości miejsc żyje w wilgotnym lesie, ale znaleziono go także w suchym lesie twardolistnym. Stwierdzano go na wysokościach od ok. 50 do 500 metrów n.p.m., jest więc gatunkiem nizinnym. W dzień ukrywa się w szczelinach i dziuplach drzew, a nocą żeruje w koronach. Gatunki z tego rodzaju nie występują na terenach przekształconych.

Klimat Nowej Kaledonii jest łagodny i wilgotny, z chłodnymi nocami, a nie tropikalnie gorący. Jakie temperatury gatunek preferuje w naturze, nie zostało zmierzone. Głównymi zagrożeniami są wylesianie, powtarzające się pożary sąsiedniej sawanny, inwazyjna mrówka *Wasmannia auropunctata*, zawleczone szczury i koty oraz nielegalne odłowy.

Hodowla

TERRARIUM

Hodowla *Rhacodactylus trachyrhynchus* jest niemal nieznana, dlatego zalecenia zapożyczono od blisko spokrewnionego *Rhacodactylus leachianus* i należy je traktować jako ostrożny punkt wyjścia. Dorosłe zwierzę potrzebuje wysokiego terrarium o wymiarach co najmniej 60 × 45 × 90 cm (długość × szerokość × wysokość), a większe jest lepsze, bo zwierzę ma ponad 30 cm długości i żyje wysoko w drzewach. Para potrzebuje więcej miejsca, np. 90 × 45 × 90 cm.

Urządź terrarium solidnymi gałęziami ustawionymi pod różnymi kątami i na różnych wysokościach, dużymi rurami i płatami kory korkowej oraz gęstą roślinnością, najlepiej żywymi roślinami, takimi jak epipremnum i fikus sprężysty, aby zwierzę mogło w dzień ukrywać się wysoko. Jako podłoże sprawdzi się zatrzymująca wilgoć mieszanka włókna kokosowego i ziemi bez nawozów, ewentualnie w formie podłoża bioaktywnego. Młode zwierzęta bezpiecznie mieszkają w mniejszym, gęsto obsadzonym pojemniku z ręcznikiem papierowym jako podłożem, dzięki czemu można kontrolować, co jedzą i jak wygląda ich kał. Wentylacja musi być dobra, najlepiej zarówno na dole, jak i u góry, aby powietrze nie stało w miejscu.

TEMPERATURA

W dzień odpowiednia dla *Rhacodactylus trachyrhynchus* jest temperatura 22-27 °C, a w nocy może spaść do 18-22 °C. Miejsce wygrzewania jest zbędne, ponieważ gatunek jest nocny i pochodzi z łagodnego klimatu.

Ciepło jest największym zagrożeniem dla tego rodzaju. Jeśli temperatura długo utrzymuje się powyżej 28 °C, zwierzę się stresuje i może doznać uszczerbku na zdrowiu. Dlatego nie stawiaj terrarium przy oknach od południa i pilnuj temperatury w upalne letnie dni. Jeśli zimą w pokoju jest zimno, pomóc może słaba mata grzewcza na ścianie bocznej lub słaba żarówka grzewcza sterowana termostatem. Zawsze mierz temperaturę cyfrowym termometrem zarówno u góry, jak i na dole.

WILGOTNOŚĆ I WODA

Utrzymuj wilgotność powietrza dla *Rhacodactylus trachyrhynchus* na poziomie 50-80 %. Wieczorem dokładnie zraszaj terrarium, aby wilgotność wzrosła do 70-80 %, a w ciągu dnia pozwól jej spaść, żeby podłoże i gałęzie zdążyły wyschnąć. Stale mokre warunki prowadzą do pleśni i problemów skórnych.

Gekon pije krople z liści i szyb, ale postaw też ciężką, stabilną miskę z wodą i wymieniaj wodę codziennie lub co drugi dzień. Higrometr umieszczony w środku terrarium pokaże, czy rytm jest zachowany.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

OŚWIETLENIE I UVB

Rhacodactylus trachyrhynchus jest gatunkiem nocnym i prawdopodobnie, podobnie jak pozostałe gatunki z tego rodzaju, radzi sobie bez UVB, jeśli pokarm zawiera witaminę D3. UVB jest więc opcjonalne. Jeśli zdecydujesz się na słabą świetlówkę UVB, dobierz ją dla gatunków cieniolubnych (strefa Fergusona 1) i zadbaj, aby zwierzę zawsze mogło schronić się w cieniu.

Światło powinno być włączone 10-12 godzin dziennie, najlepiej sterowane programatorem czasowym, a w nocy powinno być ciemno. Unikaj mocnych lamp punktowych i kolorowego oświetlenia nocnego.

Czytaj więcej: Światło i UVB Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ŻYWIENIE

Rhacodactylus trachyrhynchus jest prawdopodobnie wszystkożerny, jak wszystkie gatunki *Rhacodactylus*, a jego głównym pożywieniem są owady i owoce, okazjonalnie także małe jaszczurki, pisklęta i gryzonie. Punktem wyjścia jest więc zróżnicowana dieta.

Podstawą żywienia może być gotowa karma w proszku dla owocożernych gekonów, rozrobiona na gęstą papkę i podawana w miseczce umieszczonej wysoko. Dorosłe zwierzęta dostają papkę dwa-trzy razy w tygodniu, młode częściej, a resztki usuwa się po dobie. Dodatkowo podawaj żywe owady raz lub kilka razy w tygodniu, np. karaczany dubia, świerszcze i szarańczę, oprószone wapnem z witaminą D3. Owady nie mogą być szersze niż odstęp między oczami zwierzęcia. Dojrzałe owoce można podawać jako przysmak w małych ilościach. Regularnie waż zwierzęta, aby kontrolować, czy przybierają na wadze.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Samce *Rhacodactylus trachyrhynchus* trzymane razem często walczą, natomiast samice są towarzyskie i można je trzymać razem. Dlatego nigdy nie trzymaj dwóch samców w jednym terrarium. Samca można trzymać pojedynczo lub z jedną albo dwiema samicami.

Jak pozostałe duże gatunki z tego rodzaju, jest to zwierzę wspinające się, które w dzień śpi w kryjówce i staje się aktywne dopiero po zmroku. Nowemu zwierzęciu daj kilka tygodni spokoju na aklimatyzację i wstrzymaj się z braniem go do ręki, dopóki nie zacznie spokojnie jeść. Nie chwytaj za ogon. Zwierzę tej wielkości może mocno ugryźć, jeśli się przestraszy.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Wiek i masa ciała w momencie osiągnięcia dojrzałości płciowej u *Rhacodactylus trachyrhynchus* nie są znane. Duże gatunki z tego rodzaju rosną powoli i dojrzewają płciowo dopiero po kilku latach, co prawdopodobnie dotyczy także tego gatunku. Płeć określa się jak u innych gekonów, oglądając pod lupą zgrubienia hemipenisów i pory przedanalne u samców. Nigdy nie przeznaczaj do rozrodu młodej ani lekkiej samicy.

GODY I KOPULACJA

Sezon godowy i okres spoczynku u *Rhacodactylus trachyrhynchus* nie są znane. Trzymaj parę lub samca z dwiema samicami. Wpuść samca do samicy i obserwuj je przez pierwsze noce. Na bieżąco zapisuj daty i temperatury.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Rhacodactylus trachyrhynchus nie składa jaj, lecz rodzi żywe młode. Jest to niezwykłe u gekona i w obrębie rodzaju znane wyłącznie u tego gatunku i *Rhacodactylus trachycephalus*. Żyworodność tego gatunku znana jest od 1979 roku i oznacza mniej młodych rocznie niż u pozostałych gatunków z tego rodzaju, prawdopodobnie jedno-dwoje młodych w miocie i jeden miot w roku.

Ciężarna samica potrzebuje spokoju, obfitego pokarmu i wapna oraz dobrych kryjówek. Pojemnik do składania jaj nie jest potrzebny. Młode rodzą się w terrarium, a noworodki nie mają zęba jajowego, ponieważ nie muszą przebijać skorupki.

INKUBACJA

U *Rhacodactylus trachyrhynchus* nie ma inkubacji, ponieważ młode rozwijają się w ciele matki, a zatem nie ma też temperatury inkubacji. Jak długo trwa ciąża, nie wiadomo; 150-240 dni to zgrubne oszacowanie. Utrzymuj samicę w zwykłych temperaturach i unikaj ciepła powyżej 28 °C, które może zaszkodzić zarówno samicy, jak i płodom.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

Młode *Rhacodactylus trachyrhynchus* są w chwili narodzin w pełni rozwinięte i od początku radzą sobie samodzielnie. Przenieś je do małego, gęsto obsadzonego pojemnika z ręcznikiem papierowym jako podłożem, kilkoma gałązkami i kryjówką, i zraszaj codziennie. Podawaj karmę w proszku dla owocożernych gekonów oraz małe, oprószone wapnem owady trzy-cztery razy w tygodniu, tak jak młodym innych gatunków z tego rodzaju. Uważnie obserwuj młode i regularnie je waż. Jeśli zauważysz oznaki stresu lub ugryzienia, trzymaj młode pojedynczo.

Zdrowie i częste błędy

Choroby *Rhacodactylus trachyrhynchus* nie zostały zbadane, dlatego poniższe wskazówki dotyczą ogólnie dużych gekonów z tego rodzaju. Typowe błędy to:

- Temperatura powyżej 28 °C, która powoduje stres i brak apetytu, a w najgorszym razie śmierć.
- Za mało wapnia i witaminy D3, zwłaszcza u ciężarnych samic i młodych. Może to prowadzić do miękkich szczęk, wygiętych kończyn i drżenia.
- Stale mokre podłoże i słaba wentylacja, które powodują pleśń i problemy skórne.
- Resztki wylinki przyklejone do palców i końca ogona po linieniu.
- Utrata ogona. Ogon nie odrasta, więc nigdy za niego nie chwytaj.

Zgłoś się do weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów, jeśli gekon chudnie, nie je przez kilka tygodni lub wygląda na osłabionego, a z odpowiednim wyprzedzeniem skontaktuj się z weterynarzem, jeśli ciężarna samica wydaje się chora.

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.